

Vjerujte u svoje dijete

CÉCILE B. LOUPAN

Croire en son enfant

Préface d'Edwige Antier

**ÉDITIONS ROBERT LAFFONT
PARIS**

CÉCILE B. LOUPAN

Vjerujte u svoje dijete

Buđenje djetetovih
punih potencijala

OSTVARENJE

Naslov izvornika:

“CROIRE EN SON ENFANT”

Copyright © Éditions Robert Laffont, S. A., Paris, 1987

Copyright © za hrvatsko izdanje: Ostvarenje d. o. o.

Prvi izdavač je Éditions Robert Laffont, S. A., Paris, Francuska

Prijevod: Ilona Posokhova

Lektura: Nana Moferdin

Dizajn omota: Snježana Engelman Džafić

Urednica izdanja: Ilona Posokhova

Obrada i prijelom: Ostvarenje d. o. o.

I. izdanje: listopad, 2006.

Nakladnik:

OSTVARENJE d. o. o.

Donji Vukojevac 12, 44272 Lekenik

tel/fax: 044 732-228, 732-230

<http://razvojdjece.crolink.net>

ostvarenje@hi.htnet.hr

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 37.018.1

LOUPAN, Cécile B.

Vjerujte u svoje dijete: buđenje djetetovih punih potencijala / Cécile B. Loupan;
<prijevod Ilona Posokhova>. - Lekenik : Ostvarenje, 2006.

Prijevod djela: Croire en son enfant. -
Bibliografija.

ISBN 953-6827-48-4

I. Obiteljski odgoj -- Savjetnik II. Djeca
predškolske dobi -- Psihofizički razvoj

301003117

ISBN: 953-6827-48-4

MOJIM RODITELJIMA I MOJOJ DJECI

ONOME BEZ KOGA NE BI BILO LJUBAVI, PODRŠKE I DJECE,
A TO ZNAČI NI OVE KNJIGE

Sadržaj

Predgovor hrvatskom izdanju

ix

Predgovor

xiii

DIO PRVI
ŽIVOT U OBITELJI -
NAJUZBUDLJIVIJA AVANTURA

Uvod	3
Moji prvi koraci	13
Tjedan dana u "Better Baby Institute"	23
Primjenjujem metodu BBI-a u praksi	55
Metoda stupnjevitog poučavanja	65
Za kraj...	88

DIO DRUGI
PRAKTIČNI PRIRUČNIK

Nekoliko uvodnih riječi	99
Prva godina života	103
Tjelesna aktivnost i kretanje	111
Razvoj govora i poezija	121
Čitanje i pisanje	145
Strani jezici	171

vii

Logika i računanje	177
Povijest	199
Geografija	209
Povijest umjetnosti i crtanje	221
Glazba	245
Plivanje	273
Jahanje ili kako poučavati djecu sportu	283
Ostala područja znanja	291
Raspored aktivnosti	295

DODATAK

Francuski jezični primjeri	299
Literatura	304

Predgovor hrvatskom izdanju

Ideja poticanja i obogaćivanja razvoja male djece našim čitateljima ne predstavlja novost. Naravno, mnogi će odmah pomisliti da je o tome već pisala poznata istraživačica mozga dr. Marian Diamond u knjizi "Čarobno drveće uma: Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije". Znanost je došla do izuzetno važnog, čak revolucionarnog zaključka: "Djetinjstvo je osobito čarobno razdoblje kada se mozak, metaforički rečeno, ponaša poput spužve i kada učenje novih vještina može biti zabavno i lako." Učenje iz novih iskustava moguće je kada se za to stvore pravi poticajni uvjeti, a to je zadaća roditelja. Već je odavno poznato da ljubav i disciplina nisu dovoljne; djetetom bi se trebalo aktivno baviti. Ponavljamo, to je zadatak roditelja. Ova će knjiga nesumnjivo izazvati veliko zanimanje roditelja upravo zato što ju je napisala majka, i to na osnovi iskustva stečenog radom s vlastitom djecom. Dosad još nitko nije pisao o specifičnim uvjetima i mogućnostima poticanja dječjeg razvoja u obitelji, a ne u vrtiću ili školi. Cécile Loupan govori o svojoj obitelji koja je primijenila zadivljujući eksperiment ranog poticanja razvoja, o svojim kćerima s kojima je uspjela izgraditi poseban i intenzivan odnos. Aktivno bavljenje razvojem vlastite djece ne podrazumijeva "stvaranje malih genija", tako da ova knjiga ne sadrži preporuke za takvo što. Njezin je cilj pružanje savjeta roditeljima koji svojoj djeci žele usaditi osnove pomoću kojih će ona u životu imati mnogo više mogućnosti; roditeljima koji žele da njihova djeca, kada odrastu, u svemu budu slična svojim vršnjacima, osim što će "u njihovim tobolcima biti više strijela". Zar postoji netko tko to ne bi želio za svoje

---

* Iz: "Čarobno drveće uma: Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije", M. Diamond i J. Hopson, str. 4, Ostvarenje, 2006.

dijete? No, te "strijele" djetetu neće pružiti škola, nego baš roditelji, jer to nisu činjenice iz različitih područja znanja, nego čista želja za stjecanjem znanja, za spoznajom novoga. To su i osnove kulture koje osobi podaruju unutarnje bogatstvo, razvijaju sposobnost prepoznavanja i razumijevanja ljepote. Bez obzira na to kojim putem mlada osoba odluči krenuti kada odraste, čime se odluči baviti u životu i do kojeg stupnja unapređivati svoje formalno obrazovanje, bit će u ogromnoj prednosti i pred njom će se pružiti mnogo više životnih mogućnosti ako:

- ima razvijeno i fleksibilno mišljenje;
- poznaje bogatstvo materinjeg jezika i tečno govori nekoliko stranih;
- razumije se u glazbu i likovnu umjetnost;
- voli čitati ne isključivo radi razonode, nego radi stjecanja novih znanja i radi uživanja u vrhunskim djelima svjetske književnosti;
- poznaje kulturu i povijest svijeta i vlastitog naroda;
- redovito vodi brigu za vlastito tijelo i održava tjelesnu kondiciju.

Takve životne osnove ne može izgraditi nijedna škola niti bilo koja napredna ustanova; one se usađuju u ranom djetinjstvu, u obitelji, u dubokom i bliskom odnosu između malog djeteta i njegovih roditelja ili onih osoba koje ih neposredno zamjenjuju. Istinska ljubav prema knjigama i bezgraničnim znanjima koja se u njima skrivaju te sposobnost iskrenog divljenja remek-djelima svjetske umjetnosti (u slikarstvu, književnosti i glazbi) ne mogu se naučiti u školi, kao ni ljubav prema stjecanju znanja. Ove "ljubavi" izrastaju iz roditeljske ljubavi prema djetetu, iz želje da se što je moguće više obogati njegova osobnost, da ga se što je moguće bolje "opremi" za život.

Autorica ove knjige živi sa svojom obitelji u Francuskoj i zato se knjiga umnogome oslanja na francuski materijal: na francusku povijest, književnost i jezik. Tijekom prevođenja uglavnom smo nastojali zadržati originalne materijale koji će čitatelju poslužiti kao primjeri koje je moguće zamijeniti hrvatskim podacima. Primjere iz francuske povijesti i geografije nudimo u nešto skraćenom obliku, dok su materijali iz povijesti europske umjetnosti i glazbe preneseni u cijelosti. Gramatički

oblici francuskog jezika na koje se autorica oslanja pri objašnjavanju djetetu osnova morfologije i sintakse zamijenjeni su odgovarajućim oblicima hrvatskog jezika. Tekstovi brojalica i pjesmica također su malo promijenjeni, kako bi se zadržala rima.

No, sve su to sitnice. Ova knjiga pruža mnoštvo zanimljivih i vrijednih informacija koje će iskusnim i prekaljenim roditeljima omogućiti da usavrše i prošire metode rada s djecom, a mladim i neiskusnim roditeljima otvoriti potpuno nove vidike. U oba slučaja, roditelji će osjetiti nadahnuće da na temelju autoričinih preporuka samostalno osmisle program razvoja vlastitog djeteta.

Urednica

Predgovor

Prilika da upoznam Cécile Brahy-Loupan pojavila se kada sam je, zajedno s Jacquesom Pradelom, pozvala na radiopostaju France-Inter kako bi sudjelovala u programu posvećenome pitanjima dječjega odgoja.

Razgovarali smo o temi rane djetetove sklonosti prema čitanju. Cécile Brahy-Loupan spada među one rijetke ljude koji su odmah osjetili razliku između mališanove urođene "sklonosti" igranju riječima i "poučavanja" djeteta čitanju. Pazite, pišem razvoj "sklonosti", a ne rano "poučavanje" čitanju. Riječ "poučavanje" sadrži u sebi ideju napora, što je nespojivo s malim djetetom, pa kako u Europi tako i preko oceana izaziva buru negodovanja popraćenih zahtjevom da se "malenima omogući pravo na djetinjstvo". Problem je u tome što danas, nastojeći da ne preopterećujemo djecu školskim gradivom, upadamo u drugu krajnost - ne zadovoljavamo njihovu ranu znatiželju.

Zato se mala djeca izrazito dosađuju. U našem društvu najviše se dosađuju "toddlers", kako ih zovu Amerikanci, odnosno mališani u dobi od godinu i pol do tri godine.

Neslomljive, iznimno složene i ekstrastimulativne raznobojne plastične igračke ne izazivaju u njima osobito zanimanje. Odnosno, budimo iskreni: takve ih igračke zabavljaju točno tri minute. Kutija u koju su upakirane - četiri. Lonci u kuhinjskom ormariću zabavljaju ih mnogo dulje.

No, postoje stvari koje u male djece doista pobuđuju živo zanimanje. Mališani, primjerice, izvrsno znaju kako pomoću daljinskog upravljača mijenjati sliku na malom ekranu i ne zamara ih uvijek iznova ponavljati "Halo" u telefonsku slušalicu te pritiskati tipke na raznim aparatima. I ništa ne pomaže: ni lupkanje po prstićima, ni raskošan telefon-igračka u obliku ružičastog Mickeyja koji ste im darovali u nadi da će zamijeniti onaj pravi; i neprestano pokušavate uloviti barem dvije minute mira a da se pri tome ne odreknete tako teško stečenih uređaja.

Dijete možete nakratko smiriti jedino tako da zajedno prelistate posljednji broj "Babara", objašnjavajući mu pri tome svaku ilustraciju, ili da pustite snimku djetetove omiljene emisije "Brojke i slova".

Većina se male djece obožava igrati pisanim i govorenim riječima te tako bez ikakve svjesne namjere stječu osnovu vještine čitanja, no ta vještina nažalost ne napreduje jer ih nitko ne podržava u tom otkriću. A kako je djetetu koje je do svake spoznaje prisiljeno dolaziti vlastitim snagama?! Pukim skupljanjem mrvica među sadržajima namijenjenim odraslima...

To je sudbina mnoge znatiželjne djece koja na boci znaju pročitati "Coca-Cola" mnogo prije nego što ih učiteljica počne poučavati čitanju vrlo dosadnih tekstova. Ipak, sasvim je vjerojatno da će djeca, kada dosegnu dob spremnosti za školu - a to znači sa šest godina - izgubiti entuzijazam. Zato što se žudnja za spoznajom, koja je u određenom razdoblju prirodna za dječji mozak, poklapa s lakoćom usvajanja znanja koja ubrzo zatim nestaje. Stoga djetetovoj znatiželji nužno morate udovoljiti u trenutku kada se pojavi.

Upravo tu zadaću ispunjava predana majka Cécile Brahy-Loupan dok podiže svoje dvije kćeri. Upoznali smo ih kada je jedna od njih imala dvije, a druga tri godine. Iz čiste su zabave prepoznavale Renoirove slike i pjevale o povijesti francuskih kraljeva. Dobro ste pročitali, baš tako: iz zabave!

Ova se velikodušna mlada majka, u želji da svoja iskustva podijeli s drugim roditeljima, odvažila napisati knjigu. To joj je izvrsno uspjelo, pa će mnogi od vas dobiti mogućnost da pred svoje mališane rasprostru predivan svijet u svoj njegovoj širini i raznolikosti.

Uvjerena sam da ni učitelje ova knjiga neće ostaviti ravnodušnima jer ih može potaknuti da počnu preispitivati neke suviše ograničene i zastarjele dobne granice učenja...

Edwige Antier

---

* Edicija knjiga za malu djecu (autora Laurenta de Brunhoffa) čiji su glavni likovi slonovi Babar i Céleste. (*Op. hrv. ur.*)

*"Dijete nije posuda koju treba ispuniti
nego je vatra koju treba razgorjeti."*

MUDRAC

*"Mama, ti me voliš kao svoje srce,
a ja te volim kao praznik."*

GALIA (4 GODINE)

DIO PRVI

ŽIVOT U OBITELJI - NAJUZBUDLJIVIJA AVANTURA

Uvod

Srpanj 1969. godine. U kućici izgubljenoj u ardenskim šumama, otac i stric pokušavaju spojiti prijenosni televizor na prastari akumulator. Sa svojih četrnaest godina izdaleka promatram njihovo komešanje i prepuštam se burnim adolescentskim "duševnim mukama". Mama je u Lenjingradu* na tečaju ruskog jezika (zanimljiv predznak mojeg budućeg braka), zbog čega smo moj mlađi brat i ja povjereni na brigu ocu.

"Noćas će čovjek stupiti na Mjesec. Prvi će se koraci dogoditi oko tri sata u noći."

Otac i stric planiraju ostati budni. Sljedećeg se dana budim u čudnom stanju. Otac je još uvijek vidno uzbuđen pa ga pitam:

"Zašto me nisi probudio?"

"Nisi tražila!"

Uistinu! Tako sam propustila događaj stoljeća, veličanstvenu "međunarodnu svetkovinu".

Moj je otac bio sve prije nego ravnodušan prema odgoju svoje djece; štoviše, jako je želio da dijelimo njegovu strastvenu ljubav prema kulturi. U djetinjstvu je iznimno patio što mu nisu dozvoljavali da se služi kućnom bibliotekom i, kao dobar otac, nije mogao dopustiti da njegovoj djeci budu uskraćene slične stvari. Zato je nama na raspolaganju uvijek bilo mnoštvo knjiga i gramofonskih ploča, a i njegova golema erudicija. Spremno je odgovarao na naša pitanja, iskreno izražavao svoje mišljenje u vezi s bilo kojom temom, ali uvijek nam je omogućavao da biramo samostalno.

---

* Današnji Sankt-Peterburg. (*Op. hrv. ur.*)

Poslije nikada nisam požalila što me te noći nije probudio. Iako sam propustila jedinstven događaj, dobila sam nešto vrjednije - zauvijek sam upamtila lekciju koju mi je otac dao: ako dijete nije raspoloženo na određen način, ono može propustiti nešto iznimno važno a da to uopće ne primijeti. Nije dovoljno da mališan bude obaviješten; nerijetko ga je potrebno "zaraziti" vlastitim entuzijazmom.

Nekoliko godina prije opisanih događaja bila sam najslabija učenica u razredu jer sam zbog disleksije imala velikih teškoća u čitanju. Bio je to zabrinjavajuć signal. Mama je odmah "uhvatila bika za rogove". Psihološka testiranja, procjenjivanje zaostatka, planiranje terapije. Kao posljedica toga, između mene i nje tijekom šest mjeseci razvila se bliskost kakvu je malo koje dijete imalo sreće upoznati.

Svakoga smo tjedna posjećivale psihologa koji mi je, uz mamino pažljivo promatranje, zadavao nove vježbe, provjeravao prethodne i planirao naš program za naredni tjedan. Te su vježbe u meni pobuđivale veliko zanimanje. Na radnim smo listićima crtale polja različitih boja koja su odgovarala različitim ulogama riječi u rečenici i različitim oblicima njihove tvorbe. Na jednom su listiću bile ispisane riječi koje su predstavljale subjekte i predikate, na drugom - razni atributi, na trećem - imenice određenog roda itd. Broj listića se povećavao i svakoga smo ih dana pregledavale u potrazi za onim potrebnim. Izgovarala sam rečenice i kod svake riječi lupala šakom po određenom polju. Tako se pred mojim očima gramatika dijelila na opipljive elemente. Bilo je lako i zabavno! Čak ni svakodnevni diktat nije predstavljao napor, nego se pretvorio u ispitni poligon mojih novih znanja.

Zahvaljujući tome, osim što sam uspjela bez poteškoća nastaviti sa školovanjem, spoznala sam nov način stjecanja znanja: individualan i strukturiran. Ovaj sam razuman pristup, koji mi je danas apsolutno neopodan u oblikovanju "lekcija" iz povijesti, geografije i drugih predmeta za dvogodišnjake i trogodišnjake, usvojila umnogome zahvaljujući takvoj metodi učenja francuske gramatike (kojom sam se, uz mamu, bavila prije gotovo dvadeset godina).

No, stvar nije u tome. Jedan sat dnevno mama je u potpunosti posvećivala meni. Doživljavala sam je kao svoju istomišljenicu. Osjećala

sam da primjećuje svaki moj mali uspjeh i veseli mu se. Naravno, kada sam se ponovno uključila u normalan ritam školovanja, to mi je zajedništvo jako nedostajalo, ali uspjela sam sačuvati vjeru da svojoj mami predstavljam vrlo mnogo. To je potpuno promijenilo naš odnos. Djeca prilično često osjećaju potrebu za dokazima roditeljske ljubavi, čak i kada je ta ljubav očigledna.

Prije dvadeset i treće godine majčinstvo me nije zanimalo. Bila sam zaokupljena blistavom karijerom. I odjednom, nikako zato što nisam imala dovoljno posla, moji su se pogledi promijenili. Jednostavno sam postala svjesna da moram imati djecu.

Mnogo prije nego što sam upoznala budućeg oca svoje djece, definitivno sam odredila svoju sudbinu. Činilo mi se prekrasnim nositi dijete ispod srca, pružiti mu život, othraniti ga, njegovati, ali to nije bilo dovoljno.

Ako sam sposobna pružiti život, zašto bi najveća radost uvođenja mojeg djeteta u svijet znanja pripala drugima (koji su s njim, naravno, mnogo manje duševno povezani).

Iskreno govoreći, gotovo ništa nisam znala o sposobnostima i potencijalnim mogućnostima maloga djeteta. Ipak, bila sam sigurna u dvije stvari: u to da nadahnut učitelj može postići da i najdosadniji predmet postane zanimljiv i u to da postoje znanja koja stječemo mnogo kasnije nego što bi trebalo. Najbolji primjer su strani jezici. Kako se dogodilo da sve do danas ozbiljno učenje počinje tek u školskoj dobi? A dobro nam je poznato da su osobe koje tečno govore dva, tri i više jezika počele učiti drugi i ostale jezike u ranom djetinjstvu. Sjetite se samo koliko je naporno prisiliti se misliti na drugom jeziku i odgovarati učitelju, često s užasnim naglaskom. Tako je bilo i u mojem slučaju. Ako u vašem nije, nesumnjivo predstavljate izuzetak.

Izvršno se sjećam koliko sam bila potresena kada sam osvijestila da je problem kasnog učenja stranih jezika općepoznat. A ipak nitko još nije dovoljno ozbiljno postavio to pitanje pred Ministarstvom prosvjete!

---

* Što se tiče učenja stranih jezika, situacija se u Hrvatskoj umnogome promijenila. U većini boljih vrtića dostupni su izborni tečajevi stranog jezika, najčešće engleskog. (*Op. hrv. ur.*)

Ondaa je razloga za potresenost sve više pa sam se prestala čuditi.

Zaokupljena tim idejama, u isto vrijeme nisam shvaćala kako bi se trebalo ponašati sa sasvim malim djetetom. Znala sam da dojenčetu ne treba pretjerano tepati, da ga je potrebno okružiti ljubavlju, a o ostalome nisam imala pojma. Smatrala sam da treba pričekati da dijete navrší šest godina i da krene u školu kako bih onda dopunjavala njegovo obrazovanje.

Zamišljala sam kako ću s njim čitati knjige (da u njemu razvijam ljubav prema čitanju), kako ću mu prepričavati drevne mitove, osobito biblijske (poučavanje osnovama kulture ne smije se sasvim prepustiti školi). Isto se odnosi na likovne umjetnosti i glazbu! U vezi s glazbom, znala sam da bi sve trebalo činiti tako da se u mališana ne pojavi odbojnost koja je često povezana s uobičajenim sustavom sviranja instrumenata.

Takve su me misli obuzimale kada sam upoznala Victora, budućeg oca moje djece. Tri godine prije rođenja naše starije kćeri mnogo sam razmišljala o tim problemima i nastojala razvijati intuiciju. U tome mi je jako pomogla moja svekrva. Divna pripovjedačica, doslovno me je uronila u Victorovo djetinjstvo te u djetinjstvo njegove sestre i brata. Tijekom osam dugih godina ta se žena uporno borila s neplodnošću i uz velike je teškoće rodila svoje prvo dijete. Zato je imala dovoljno vremena da preispita vlastiti sustav vrijednosti. Tako je, bez obzira na teške životne uvjete u Sovjetskom Savezu (svakodnevno stajanje u beskrajnim redovima za namirnice nakon osmosatnoga radnog dana, primitivni kućanski uređaji), majka mojeg muža odlučila pružiti svojoj djeci šire obrazovanje od onog općeprihvaćenog.

Budući da je ona bila Ruskinja, a njezin suprug Rumunj, i svatko je od njih tečno govorio oba jezika, u kući je stalno vladala dvojezičnost. Djeca su vrlo brzo navikla s majkom razgovarati na ruskom, a s ocem na rumunjskom. U Sovjetskom Savezu postojale su specijalizirane osnovne škole u kojima bi djeca, osim uobičajenoga nastavnog programa, dobivala intenzivniju poduku bilo iz stranog jezika, bilo iz glazbenog odgoja, matematike ili drugih predmeta. Moja je svekrva upisala sve troje svoje djece u specijaliziranu francusku školu gdje su, počevši od drugog razreda, intenzivno učili francuski jezik. Na taj su način, kada su odrasla, tečno govorila tri jezika.

Osim toga, od pete ih je godine poučavala glazbi. Na tom području nije sve teklo jednako glatko. Ipak, rezultati su prilično ohrabrujući.

Victor je vježbao prema uobičajenom programu od pete do dvanaeste godine. Zatim mu je dojadilo i prekinuo je vježbati klavir. Počeo je samostalno proučavati glazbenu harmoniju i s prijateljima je osnovao glazbenu skupinu. Danas je njegovo poznavanje glazbe mnogo šire; može improvizirati i svira na nekoliko instrumenata. Postao je vješt amater. Osim toga, naučio je čitati s pet godina, što mu uopće nije smetalo u školi, čak i suprotno!

U tome me je odgoju impresioniralo i oduševljavalo to što sam svjedočila njegovim rezultatima: momci, u svemu slični svojim vršnjacima, samo što je u njihovim "tobolcima bilo više strijela". To ih nije nimalo traumatiziralo (suprotno mišljenju nekih ljudi ograničenih pogleda na život), no nije ih ni usrećilo, jer znanje i sposobnost za sreću nisu uzajamno povezani.

Vrlo je korisno promatrati odrasle ljude koji su imali standardan odgoj. Koliko su me puta upozoravali da se čuvam specijaliziranog obrazovanja, navodeći pri tome primjere nesretne djece. Uglavnom, nakon kratke istrage, gotovo u svakom od tih slučajeva otkrivala sam da je u obitelji vladao razdor koji je očigledno utjecao na djetetov živčani sustav mnogo jače od ranog poticanja razvoja. Takvi su dobronamjerni ljudi, uvjereni u opravdanost svojih upozorenja, često zatvoreni prema svemu novome: "Tako sam odgojen/a i osjećam se izvrsno pa zašto to onda ne bi bilo dovoljno dobro za moju djecu?" I kako bi se oslobodili bilo kakve odgovornosti, ograđuju se pojmom "norme". To me podsjeća na razgovor s ravnateljicom osnovne škole, inače vrlo simpatičnom ženom koja je prekrasno rukovodila svojom ustanovom. Raspravljale smo o mogućnosti upisa djeteta u predškolu u nešto ranijoj dobi.

"Znate što", zborila je ona vrlo ozbiljnim tonom, "pa roditelj uzima na sebe preveliku odgovornost odlučujući smjestiti svoje dijete u skupinu sa starijom djecom."

"Nesumnjivo, ali odgovornost neće biti nimalo manja ako odlučim da to ne učinim."

"Nikako", reče ona i odjednom postane vrlo stroga, "pa to je općeprihvaćeno!"

Ipak, bez obzira na moje prvotne zaključke, kada sam koncem 1981. zatrudnjela, nisam imala pojma kojim će smjerom krenuti odgoj moje djece. Do onoga što se može nazvati "ranim svestranim poticanjem" vodio je dugačak put. Mnogo sam čitala i, osim toga, upoznala nevjerojatnog čovjeka - Glenna Domana, utemeljitelja *Better Baby Institute*^{*}, o čemu ću pričati poslije. Bio je to trnovit put na kojem sam imala prilike doživjeti trenutke neopisive radosti i teških poraza. Strastveno zanimanje za tako uzbudljivu temu potaknulo me je da obavim velik posao, čijim bi se rezultatima, kako mi se čini, mnogi roditelji željeli poslužiti.

U početku sam prihvatila metodiku razrađenu u BBI-u, no poslije sam se od nje dosta udaljila, pridržavajući se, međutim, osnovnih načela koje jedino smatram ispravnima. Ona nesumnjivo potječu iz davnih vremena jer su oduvijek postojali roditelji koji su shvaćali da se iza razoružavajuće i dirljive nespretnosti malih beba skriva inteligencija u svoj svojoj moći i pohlepnoj radoznalosti. Ta su načela vrlo jednostavna:

1. Najbolji djetetovi učitelji su njegovi roditelji.
2. Učenje je igra koju treba prekidati prije nego se dijete umori.
3. Ne treba ispitivati svoje dijete.
4. Radoznalost se podržava brzinom i novinom.

Na temelju ova četiri načela postupno sam razradila sustav poticanja razvoja koji je ostvariv u uvjetima života i odrastanja u obitelji. Poslužila sam se metodama koje sam sakupila iz različitih knjiga, a također i mojim kazališnim iskustvom koje mi je jako pomoglo u provođenju igara koje sam i sama smislila.

Moja je knjiga zapravo priča o životu jedne obitelji koja je uspješno primijenila eksperiment ranog poticanja razvoja, a uz to je i praktičan priručnik s vježbama koje se temelje na francuskoj kulturi (prilagođenima uvjetima modernog života). Ipak, nije nikakva tajna da se u pedagoškoj literaturi mišljenje roditelja rijetko kada uzima u obzir. Mnoge knjige o odgoju djece sadrže više ili manje pojednostavljene izvještaje o znanstvenim istraživanjima. U takvim sam knjigama često nailazila na previše teoretiziranja i poopćenih rasprava.

---

^{*} Institut naprednog dječjeg razvoja (dalje u tekstu BBI). BBI danas funkcionira u obliku tečaja za roditelje u sklopu Instituta za ostvarivanje ljudskih potencijala (The Institutes for the Achievement of Human Potential) čiji je utemeljitelj Glenn Doman. (*Op. hrv. ur.*)

Imala sam sreće upoznati ženu koja je podigla šestero djece i mnogo se njima bavila. Bila je toliko ljubazna da mi je dala svoj dnevnik koji je vodila godinama. Iako nije zračio potpunom iskrenošću, dnevnik je odražavao bit poticanja razvoja. Stranice su zabilježile buđenje djetetove svijesti, njegove smiješne prve riječi, razvoj karaktera i zabavne epizode iz života. Međutim, prema mojem mišljenju, u dnevniku je nedostajala majčina osobnost. Nije bilo praktičnih vježbi, nigdje nije pisalo o teškoćama i potragama.

Upravo sam tada i odlučila napisati knjigu. Već dugo, točnije otkad sam upoznala Françoise Dolto, ta je misao visjela u zraku. Françoise je odmah izjavila da moram sve ispričati: pisati o majci koja nije bila opterećena nastojanjem da od svoje djece stvori genije, nego odlučna da na najbolji način udovolji njihovoj znatiželji, da ih opremi najdivnijim oruđima za istraživanje svijeta.

No najviše su me nadahnula pisma koja sam počela dobivati nakon gostovanja u radijskoj emisiji. U travnju 1986. godine Jacques Pradel pozvao me je da sudjelujem u njegovoj emisiji "Kontakt" na radiopostaji France-Inter. U kuću mi je došao novinar i bez ikakve je pripreme počeo ispitivati moje kćeri o tome čime se vole baviti. Trogodišnja Galia, koja se u društvu simpatičnog stričeka osjećala prilično slobodno, pričala mu je koje se države nalaze u Južnoj Americi, zatim mu je pročitala basnu Jeana de La Fontainea "Lisica i roda", otpjevala pjesmicu o Burboncima i objasnila zašto su kralja Henrika IV zvali "damoljupcem" ("le Vert Galant"). Zatim je izvadila kartice s abecedom i posložila je pisana slova, svako pored odgovarajućeg tiskanog, i pri tome je naglas izgovarala njima pripadajuće glasove. obraćala sam joj se na engleskom, a ona je odmah počela prevoditi na francuski, "za stričeka". Dala sam joj knjigu o Bruegelu, koju je počela listati izgovarajući nazive slika. U tom trenutku dvogodišnja Céline, koja je dotada šutjela (ona se srami novih ljudi), nije izdržala i priopćila je da na slici "Trijumf smrti" vitez pogiba, iako se hrabro borio, a kukavica se skriva, ali i on svejedno umire! Slikarstvo je omiljen predmet mojih kćeri, kao uostalom i sve djece. To je vjerojatno povezano s time što djeca intuitivno osjećaju da su pred njima remek-djela svjetske umjetnosti. Razgovor se snimao i u dijelovima je bio emitiran u emisiji, kao ilustracija mojeg intervjua. Bila je to veoma sretna okolnost jer je snimka bolje od bilo kakvih pojašnjava u uvjerala u istinitost mojih riječi.

Nakon emisije na mene se obrušila prava lavina pisama! Mnoga od njih omogućila su mi da pronađem put do ljudi koji oko sebe podižu ogradu čim čuju o ranom poticanju razvoja. Ti ljudi ne mogu povjerovati da za djecu to predstavlja veselje. Ne mogu se s tim složiti sve dok ne dobiju priliku vidjeti ili čuti sâmu djecu!

Evo pisma iz Grenoblea: "S velikim sam zanimanjem pratila emisiju na France-Inter. (...) U početku sam sumnjala (i ja se bojim 'učenih majmunčića'), ali čim sam čula vaše kćeri, odmah sam se smirila. U njihovim sam glasićima osjetila toliku radost da je nemoguće pogriješiti - one su doista sretne što stječu znanja!"

Buduća majka iz Godervillea piše: "Još uvijek mi u ušima odzvanja smijeh mališanke dok priča o povijesti Francuske koja zvuči poput žive bajke. Čujem dječje glasove kako kazuju o položajima različitih kontinenata i svjetskih država... I sada Vam se obraćam jer ima trenutaka kada nepoznata osoba odjednom postaje vrlo bliska... Neopisivo me privlači eksperiment koji provodite sa svojim djevojčicama, a veselje koje pršti iz vašeg odnosa potpuno me uvjerava." Mogla bih navesti još mnogo isječaka iz pisama na istu temu.

Nemoguće je ne primijetiti razliku između sretnog djeteta i djeteta kojeg se na nešto prisiljava. Odsutnost prisile je naša vodilja i u njoj je naša moć. Kada sam u BBI-u promatrala takvu veselu djecu, shvatila sam da su tamo otkrili ispravan put, premda se ne slažem s metodama toga instituta.

Najveća mana knjige je u tome što se iz nje ne može čuti veseo dječji smijeh, niti se mogu vidjeti pobjedonosni i lukavi pogledi. Čitatelju preostaje da nam jednostavno povjeruje, odnosno meni, dok dijelim svoja iskustva te iskustva onih koji su mi poslali svoje priče koje se spremam iznijeti.

Sve o čemu pričam u ovoj knjizi može se i mora ostvarivati s radošću. Bolje ništa ne poduzimati nego izazivati u djeteta dosadu!

U većini pisama roditelji me mole da podijelim svoja iskustva. Evo pisma iz pariškog predgrađa: "Hvala vam što ste oblikovali i uvjerljivo dokazali ono što smo tek intuitivno naslućivali." Jedna majka iz d'Ingyja piše: "Sretna sam što sam vas imala prilike čuti. Sada znam: ono što sam osjećala u vezi sa svojom djecom nije samo subjektivan osjećaj, i možda ću, uz vašu pomoć, sinu Olivieru i kćeri Anne-Claire uspjeti pružiti mnogo više." Evo isječaka iz pisma majke iz Le Fayeta: "Bravo! Uspjeli ste organizirati emisiju na radiju te izazvati raspravu na temu koja je sve

doneдавно bila posve zatvorena. Ako planirate krenuti dalje, pratit ću vas. Toliko toga se tek mora napraviti u pogledu odgoja djece i... roditelja." Otac iz Chatoua piše: "Vaše ideje i metode potiču me na razmišljanje... Hvala vam. (...) Zato bih volio saznati što je moguće više o tome... slušati vas, čitati vaše članke". Pismo majke iz Pariza: "Voljela bih da više toga kažete o vlastitom iskustvu, uključujući i razdoblje kada su vaše kćeri bile bebe."

Poruka svih ovih pisama, kao i mnoštva drugih koja ovdje zbog manjka prostora ne mogu navesti, može se sažeti u pismu iz Meauxa, koje me je duboko dirnulo: "Toplo vam se zahvaljujem na potresnoj emisiji i na iskrenosti s kojom dijelite svoja iskustva. Jako mi se sviđa vaša mudra ljubav prema kćerima. Vjerujem da se takva ljubav, koja postoji uz onu nagonisku, prisutnu u svakoj majci, može naučiti. Molim vas, naučite mene!" Zar bih mogla odbiti ovu molbu? Međutim, nisam studirala ni pedagogiju ni psihologiju. Ne mogu niti ne želim uzimati si za pravo da formuliram ideje. Ne zastupam nikakvu školu, a dubinska znanstvena istraživanja prepuštam stručnjacima. Ova knjiga ne predstavlja znanstveni rad, nego priču o životu naše obitelji.

Većina nas skriva u sebi golemu energiju, stvaralačku snagu i zalihe strpljenja koje zajedno mogu pomaknuti planine ako se nekome od naše djece dogodi nesreća. Zašto ova blaga ne bismo pokušali iskoristiti za našu zdravu djecu?

